VORMING

ERKENDE INSTELLINGEN

Lesnota's voorbereid door Claire DIEDERICH

04 OKTOBER 2019 (3U30)

bruxelles environnement .brussels

Originele versie van C. Diederich (UNamur), 2019

PROGRAMMA:

Vrijdag 04/10/2019: Gemeenschappelijk deel: Algemene principes van huisvesting (3u30)

- 9u-9u30: Dierenwelzijn: définities, problemen en gevolgen
- 9u30-10u25: Fysieke en sociale omgeving
- 10u25-10u45: Pause
- 10u45-11u40: Sociaal en voedingsgerelateerd gedrag
- 11u40-12u30: Gezondheid en het voorkomen van ziekten

Woensdag 16/10 : **Specifiek Bijzondere dieren met vacht** (konijnen, cavia's, hamsters) en vissen (3u30)

Maandag 25/10 : Specifiek katten (4u30)

Woensdag 27/10 : **Specifiek honden** (4u30)

DEPARTEMENT DIERENWELZIJN

Voorstelling

bruxelles environnement .brussels

HET DEPARTEMENT DIERENWELZIJN

Sinds januari 2015 is dierenwelzijn een gewestelijke bevoegdheid geworden. Deze bevoegdheid werd bij de zesde Staatshervorming overgedragen.

Onze ploeg:

-10 personen: 1 departementshoofd, 5 dierenartsen, 1 jurist, 3 administratieve medewerkers

BEVOEGDHEDEN

- Afgifte van erkenningen voor asielen, dierenpensions, kwekers, handelszaken van dieren (60tal)
- Afgifte van erkenningen voor fokkers, leveranciers en gebruikers van proefdieren (110 labo's)
- Afgifte van erkenningen voor dierentuinen, circussen, positieve lijst
- Afgifte van vergunningen voor commercieel vervoer (van huisdieren en van boerderijdieren)

BEVOEGDHEDEN (2)

- Inspecties van de erkende instellingen (asielen, pensions, gebruikers van proefdieren,…)
- Inspecties op basis van klachten over mishandelingen/ verwaarlozingen, of assistentie verlenen (politie, Cites,…)
- Inspecties van boerderijen, slachthuizen, circussen, positieve lijst,…
- Inbeslagname van dieren
- Juridisch advies, aanpassing wetgeving
- Brusselse Raad voor dierenwelzijn, Brusselse commissie voor dierproeven & Brusselse Dierentuincommissie → Adviezen
- Vragen van het publiek, parlementaire vragen, subsidies, enz.
- Vergaderingen met de andere gewesten, het FAVV
- Medewerking aan Europese projecten
- Vergaderingen bij de EU (EU Platform of AW, NCP labodieren, …)

https://leefmilieu.brussels/themas/dierenwelzijn/studiedagen-dierenwelzijn-stedelijk-gebied

1. DIERENWELZIJN EN WETGEVING

Definities, problemen en gevolgen

bruxelles environnement .brussels

OP WEG NAAR EEN DEFINITIE VAN DIERENWELZIJN…

Casus: Een huiskat heeft een ontstoken (geïnfecteerde) wonde

Haar eigenaars ondernemen slechts twee weken later actie
omdat ze er niet eerder aandacht aan schonken
omdat de poes in die periode van huis weggelopen was

- Vanuit het standpunt van het dier hebben de 2 situaties hetzelfde effect (zelfde toestand qua welzijn): ontsteking, gewichtsverlies, pijngevoeligheid
- Vanuit het standpunt van de eigenaar is de 1e situatie moreel te veroordelen (verschil in reactiviteit van de eigenaar)
- Vanuit het standpunt van de wetgever, Wet van 14.08.1986, art. 4: zou de eigenaar veoordeeld kunnen worden (verplichting tot zorg)

DRIE ELEMENTEN DIE MEN IN BESCHOUWING MOET NEMEN

Wetenschap, Ethiek en Wetgeving zijn elementen die in een definitie van het dierenwelzijn in beschouwing genomen moeten worden

→ **Wetenschap** : probeert de effecten die de mens op het dier heeft te kwantificeren vanuit het standpunt van het dier (fysiologie, gedrag, gezondheid, enz.).

→ **Ethiek** : bevraging in ethische termen rond het menselijk handelen naar dieren toe (hoe worden de dieren behandeld, hoe zouden ze behandeld moeten worden?) – Dat is geen Wetenschap.

→ **Wetgeving :** resulteert uit Wetenschap en Ethiek, is de weerspiegeling van de maatschappelijke regels inzake het gebruik en de behandeling van dieren (om wreed en onverantwoordelijk gedrag te controleren).

OP WELK NIVEAU MOET DE WETENSCHAP ZICH PLAATSEN ?

Tijdens een routineonderzoek (vaccin), is een kleine uitpuilende massa waarneembaar in de muil van de hond.

De veearts weet dat het gaat om een agressieve kwaadaardige tumor (lymfeknopen aangetast), verspreiding in het ganse organisme.

Wat is de welzijnstoestand van dit dier?

Actueel
- fysieke toestand: aanwezigheid van een anomalie in de mond, geen pijn noch ongemak
- mentale toestand: goed

Toekomst
- fysieke toestand : longmetastasen, enz
- mentale toestand: pijn, ongemak

WELZIJNSNIVEAUS

Fysiek

Mentaal : gevoelens

Natuurlijk karakter

Beperking in het uitdrukken van het natuurlijk gedrag

ER BESTAAT EEN RELATIE TUSSEN DEZE DRIE NIVEAUS. ELKE COMPROMIS MBT ÉÉN NIVEAU HEEFT EEN IMPACT OP DE ANDEREN...

DIERENWELZIJNSCRITERIA ?

Goed

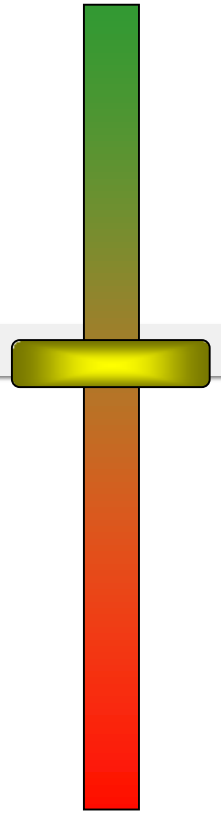

Zwak

- Fantastisch
- Eerder goed
- Redelijk
- OK
- Niet goed
- Ellendig
- Verschrikkelijk

(World SPA)

En u?

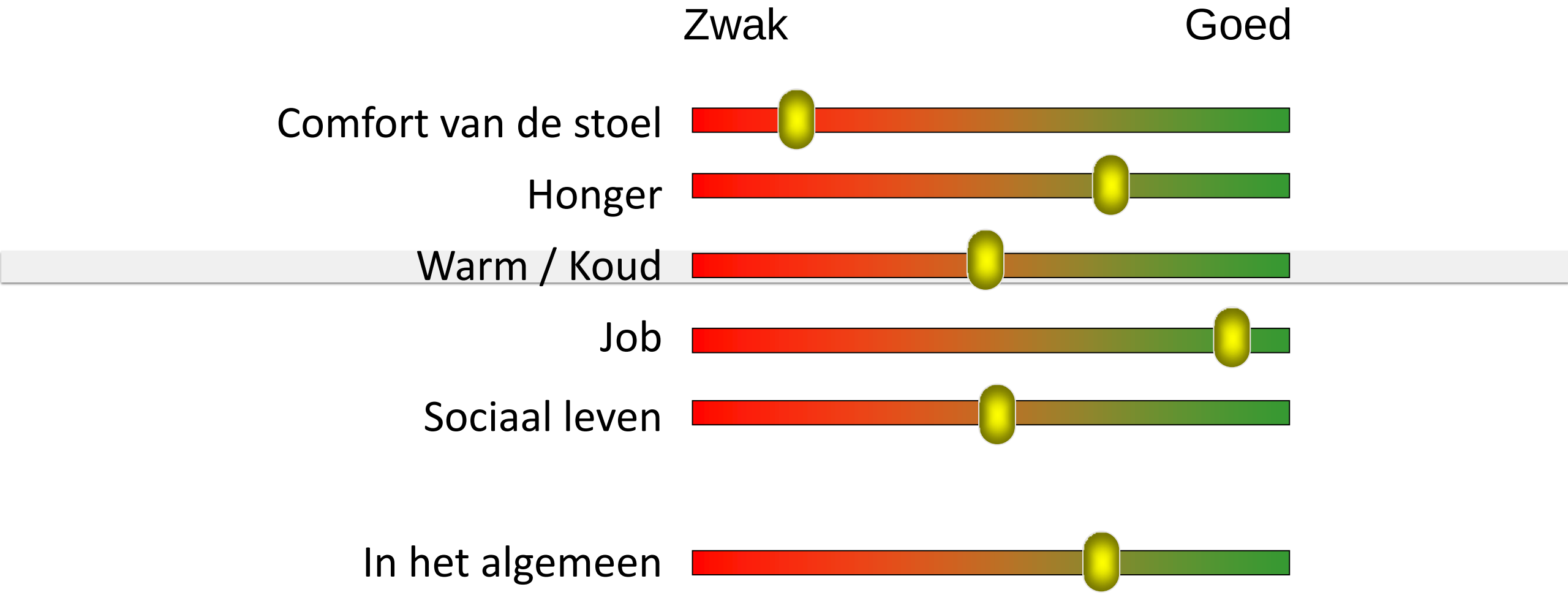
Zwak
Goed
Comfort van de stoel
Honger
Warm / Koud
Job
Sociaal leven
In het algemeen

(WSPA)

Welke criteria voor dierenwelzijn?

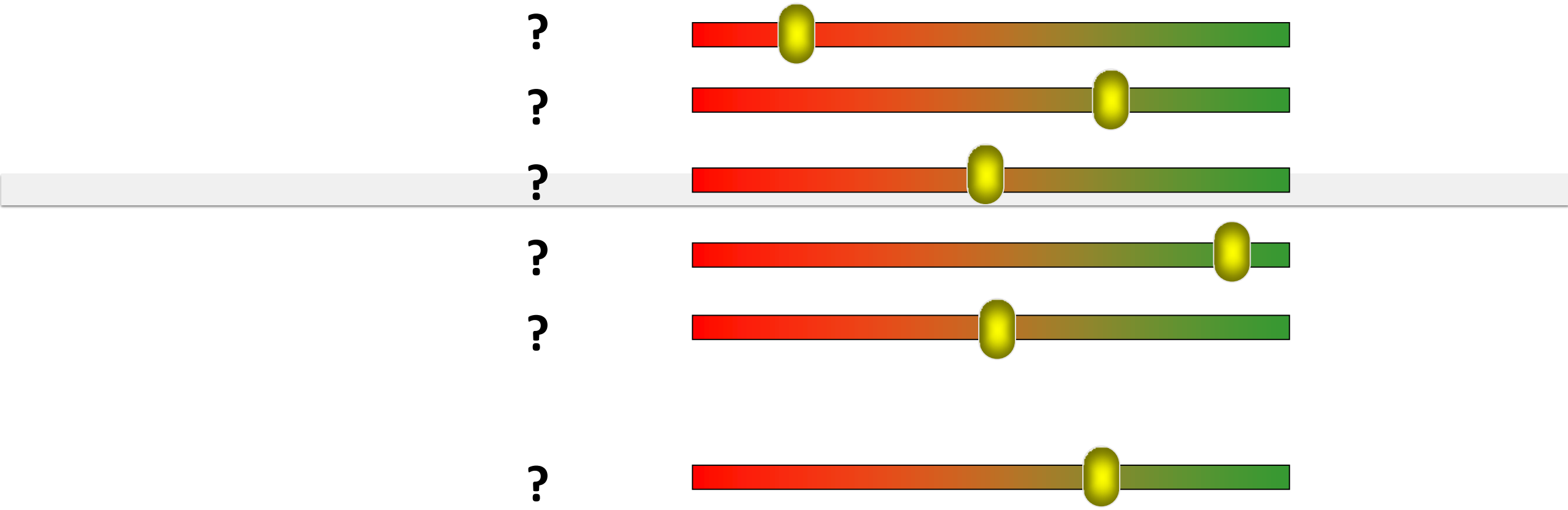

(WSPA)

5 vrijheden respecteren:

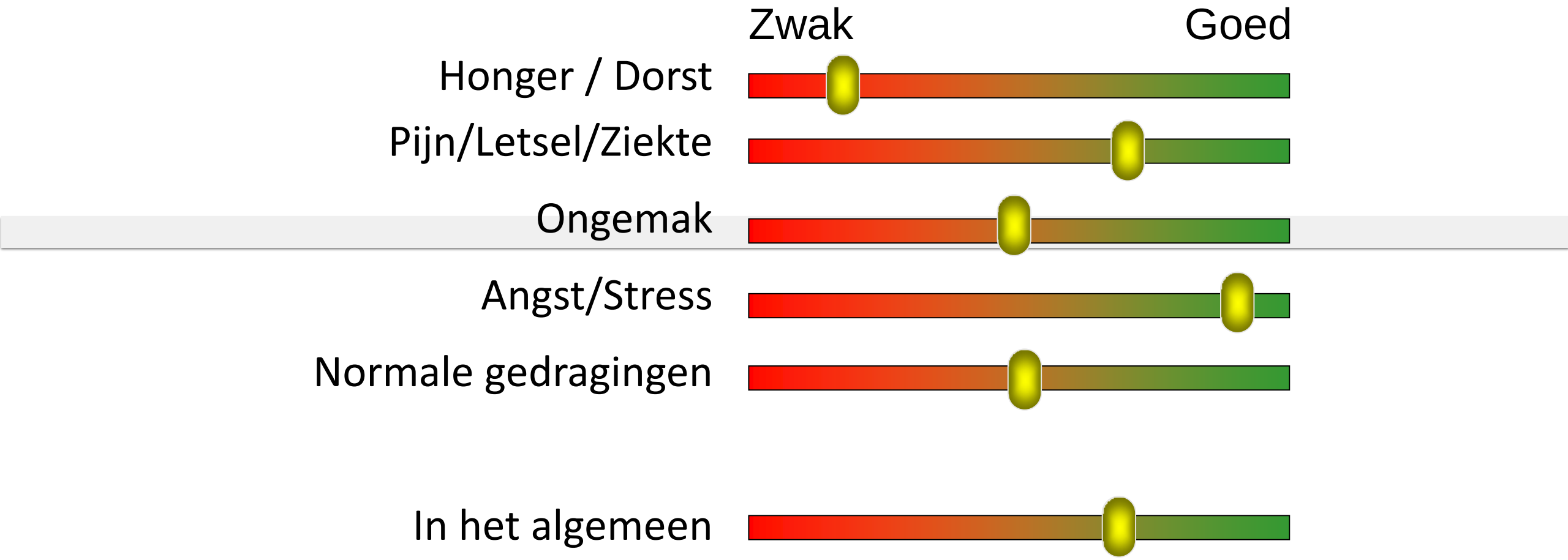

(UK's Brambell Committee, 1965; UK's FAWC, 1992, extrait de Hewson & Main, WSPA 2013)

Limieten van deze 5 vrijheden

Besteden aandacht aan

- de preventie van dierenwelzijnproblemen,
  maar niet aan positieve emoties

- zijn beperkt tot de mogelijkheid van dieren om zich aan te passen

- zijn gelimiteerd tot het dynamische aspect van het dierenwelzijn
  (nood aan opvolging op lange termijn)

DEFINITIE VAN HET WELZIJN

Positieve mentale en fysieke toestand, met betrekking tot het voldoen aan lichamelijke en gedragsmatige behoeften, alsook aan zijn verwachtingen.

Die toestand varieert in functie van de **perceptie** van de situatie door het dier.

(ANSES, 2018)

HOE NEEMT EEN DIER ZIJN OMGEVING WAAR?

OMGEVING → **DIER**

- **Welzijnsproblemen**: relatief makkelijk te identificeren
  - Slechte lichamelijke toestand
  - Verwondingen
  - Aantasting van de vacht / veren
  - Angst en stressgevoeligheid

- **Positieve mentale toestand**: moeilijker te identificeren
  - « positieve » gedragingen
    - spel, verkenning, comfortgedragingen
  - Bepaalde spelvormen zijn een uiting van een slecht welzijn
    - Vb: katten (honger) / paarden (beperkte beweging)

HOE NEEMT EEN DIER ZIJN OMGEVING WAAR?

- **Verschillen tussen individuen**
  - Er bestaan verschillende temperamenten
  - Hier rekening mee houden bij het huisvesten (voorkeursgradiënt)
  - Sterke indicator van het welzijn :

    elke verandering in de gewoontes van een individu

    MOET de aandacht trekken

- **Cognitieve vertekening** (dubbelzinnige stimulus)
  - Identificatie van de emotionele toestand van het dier (optimistische of pessimistische reactie)

HOE NEEMT EEN DIER ZIJN OMGEVING WAAR?

- **De dieren 'lezen'** (hun lichaamstaal observeren)
  - subtiele veranderingen in gedrag en/of houding
  - stand van de oren, rug en staart
  - schaal van faciale uitdrukkingen (vnl. gericht op de uiting van pijn)
  - automatisatie in ontwikkeling…

HOE NEEMT EEN DIER ZIJN OMGEVING WAAR?

- Belang van het leerproces en positieve interacties met de mens

  - Geheugen van gunstige en ongunstige evenementen
  - De **manipulatie** van de dieren faciliteren
  - Hun **noden** en **motivaties** bestuderen en bepalen
  - Het werk minderen, hun **autonomie stimuleren**

    (automatische drinkbakken/-flessen, niet eender waar defeceren, verdeler van korrels, kattenluik dat automatisch opent, …)

WELKE WAARDE VOOR HET DIERENWELZIJN?

kwalitatieve beschrijving

- zwak tot goed
- negatief-compromis-neutraal-positief

Kan veranderen

- kort(stondig) :
  - behandeling/ manipulatie
  - korte immobilisatie/ fixatie
  - injectie
- over langere periodes:
  - eenzame huisvesting indien sociale soort, te eenvoudige omgeving,
  - ontsteking (post-operatieve infectie of besmettelijke ziekte; lokaal of veralgemeend)

BELANGRIJKE ELEMENTEN OM REKENING MEE TE HOUDEN BIJ EEN WZ-EVALUATIE

- **duur** van de blootstelling aan stress
- **intensiteit** van de stress
- **herhaling** van de blootstelling aan stress

→ verslechtering van het vermogen van het dier om zich aan te passen
→ mogelijke inductie van een toestand van stress

Hoe herkent men een stresstoestand?

'*Proper use of animals, including the avoidance or inimization of discomfort, distress, and pain when consistent with sound scientific practices, is imperative.*

Unless the contrary is established, investigators should consider that procedures that cause pain or distress in humain beings may cause pain or distress in other animals'

(IRAC 1985, U.S. Government Principles for Utilization and Care of Vertebrate Animals used in Testing, Research and Teaching)Ho

GEDRAGSINDICATOREN VAN WELZIJN

- Gedragingen die aanwijzen dat het dier het goed stelt

- Gedragingen die aanwijzen dat het dier het NIET goed stelt

→ Noodzaak om kennis te hebben van:

- het gedragsrepertorium
- de belangrijke gedragingen (‘behoeften’)
- normaal gedrag/ individueel

Section adaptée de Main & Hewson, WSPA, 2013

GEDRAGINGEN DIE AANWIJZEN DAT HET DIER HET GOED STELT

- Alert dier, nieuwsgierig naar de omgeving die het omringt
- Vertonen van een waaier aan activiteiten (vb: verkennend vermogen)
- Interactie met andere soortgenoten
- Interacties met mensen
- Vermijden van mensen/ vluchten / toenaderingstijd
- Spelvaardigheid

WELZIJN EN DOOD VAN HET DIER

De Dood is geen kwestie van Welzijn op zich

- Het Welzijn betreft de **kwaliteit** van het leven van het dier
- De Dood raakt aan de **kwantiteit** van het leven van het dier

Kwaliteit en **kwantiteit** kunnen een verschillende ethische grondslag hebben.

Over het algemeen wil de mens een zwakke levenskwaliteit en een korte levensduur voor het dier vermijden.

Maar,

- De **dodingsprocedure** is pertinent (vb: slachtingsmethode)
- Een **hoog mortaliteitsgehalte** kan wijzen op slechte welzijns-omstandigheden.

MOET MEN HET DIER ALS MENSELIJK BESCHOUWEN?

- Mensen zijn dieren met een vergelijkbare biologie
- Elke diersoort heeft echter andere gedragsbehoeften
- De toepassing van een evaluatie ‘gebaseerd op de mens’ kan in eerste instantie nuttig zijn **(antropomorfisme)**
- Maar ze moet vervolgens verfijnd worden in functie van de specifieke behoeften van het dier **(kritisch antropomorfisme)**

WETGEVING: TER BESCHERMING VAN WELKE DIEREN?

Wet dierenwelzijn (1986) :

bescherming van elk dier vanaf het moment waarop een humane interventie er een directe impact op heeft

→ geldt voor elke persoon die op een dier ingrijpt

→ sancties mogelijk

Welke dieren ?

ALLE dieren (huisdieren en wilde dieren)

Ex: vergunning voor het houden van een (wild) dier dat niet op de lijst (+) staat wetgeving mbt wilde dieren die in dierenparken gehouden worden...

In het kader van deze conferentie, zal enkel aandacht besteed worden aan huisdieren.

TALRIJKE WETTELIJKE FUNDAMENTEN

1. CITES of Conventie van Washington (5000 soorten)

internationale beheersmodaliteiten van de met uitsterven bedreigde soorten

commercialisering verboden

detentie/ fokkerij toegelaten op aanvraag

Bijlage I: de meest bedreigde soorten

Vb: *grote apen (bonobo's, chimpansees, orang-oetang..), tijger, ara macao of bokraaf, slechtvalk, zeeschilpadden, Rio pallisanderhout*

Bijlagen II en III : soorten die niet met onmiddellijke uitsterving bedreigd worden of beschermd worden door bepaalde landen Vb: *leeuwen, poolberen, penseelaapjes en papegaaien die niet reeds in Bijlage I zijn opgenomen + zeepaardjes*

2. Europese Unie:

Verordening (EG) 338/97 van de Raad inzake de bescherming van in het wild levende dier-en plantensoorten door controle op het desbetreffende handelsverkeer

4 bijlagen + importvergunning CITES soorten Bijlage II

en haar toepassingsmodaliteiten (**Verordening 865/2006 van de Commissie**: eenvormige toepassing van CITES in de lidstaten)

CITES statistieken (2012-2016):

geen enkele invoer van wilde dieren in België

Mammals

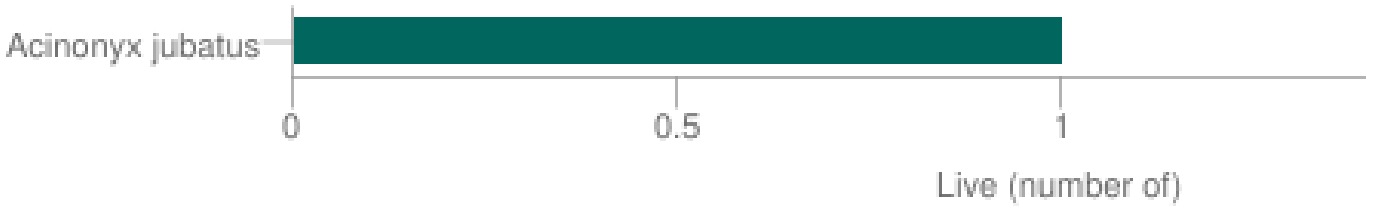

Top ten reptile species imported by Belgium

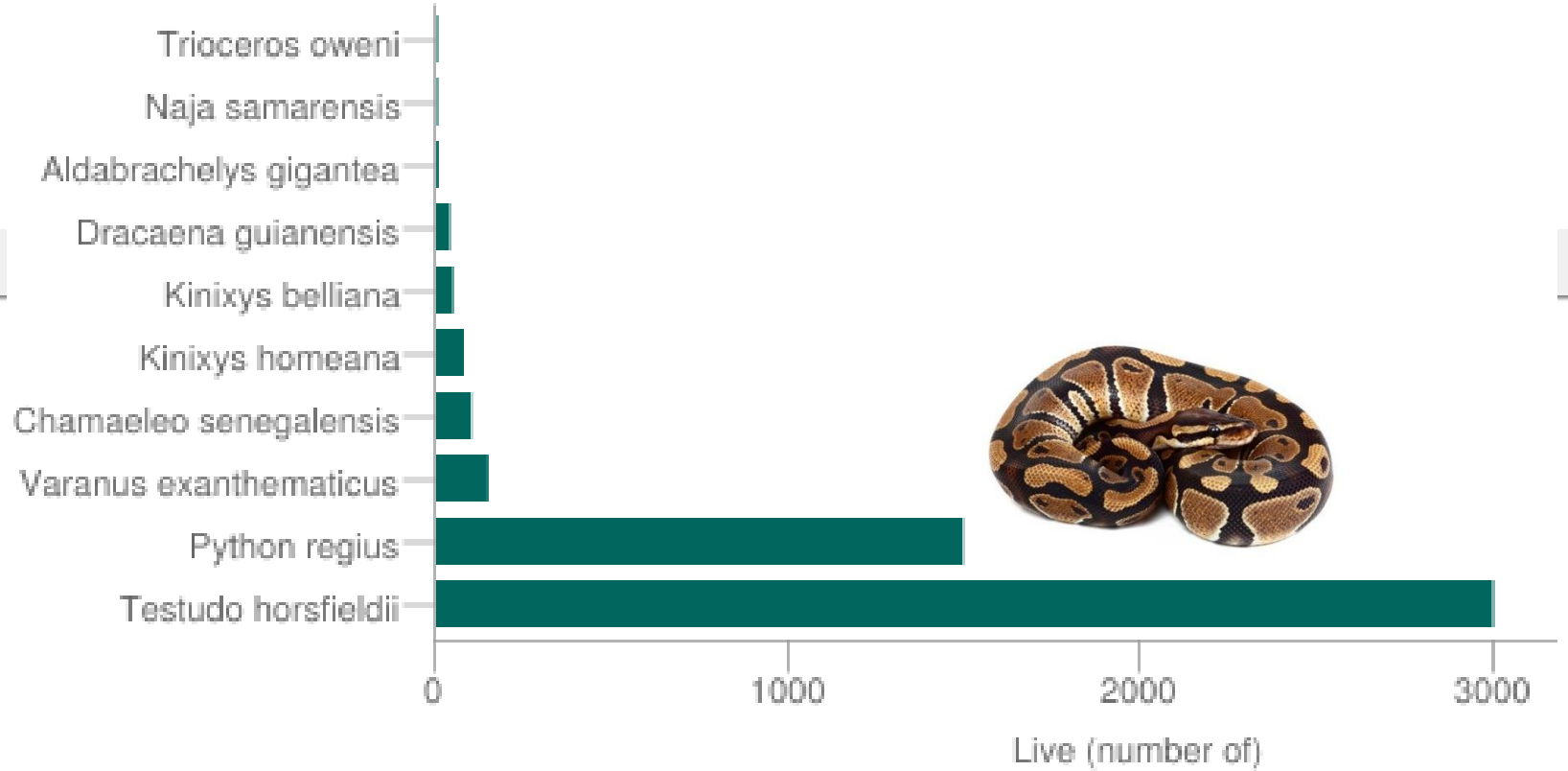

http://cites-dashboards.unep-wcmc.org/national

3. Nationaal: Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Certificaat nodig om beschermde soorten te houden of te fokken

zie Service CITES van de FOD Volksgezondheid, veiligheid van de voedselketen en leefmilieu

+ webpagina Groene ruimten en Biodiversiteit

voor invasieve soorten (vb. schildpad met rode oren)

+ In functie van de soorten, de grootte en het aantal dieren : milieuvergunningen (Klasse 1 tot 3 volgens hinder en bedreiging voor het milieu en de omgeving)

+ Stedenbouwkundige vergunning (zie elke gemeente)

MILIEUVERGUNNINGEN

https://leefmilieu.brussels/themas/dierenwelzijn/info-milieuvergunningen

Wetgeving:

- Koninklijk besluit van 16 juli 2009 tot vaststelling van de lijst van niet voor productiedoeleinden gehouden zoogdieren die gehouden mogen worden.
- Ordonnantie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 1 maart 2012 betreffende het natuurbehoud.
- Bijlage II.2.1° en bijlage II. 3.A van de ordonnantie van 1 maart 2012 betreffende het natuurbehoud.
- Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 19 november 1998 inzake de bescherming van het water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen.

DE HANDEL IN GEZELSCHAPSDIEREN

https://leefmilieu.brussels/themas/dierenwelzijn/de-handel-gezelschapsdieren

Wetgeving:

Koninklijk besluit van 27 april 2007 houdende de erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren (.pdf)

Erkende inrichtingen Dierenwelzijn

Laatste wijziging 12-6-2019

bruxelles environnement leefmilieu brussel .brussels

BIEN-ÊTRE ANIMAL DIERENWELZIJN

Deze kaart herneemt alle inrichtingen die door het Departement Dierenwelzijn van Leefmilieu Brussel erkend zijn.

Links

DE IDENTIFICATIE EN REGISTRATIE VAN DIEREN

https://environnement.brussels/thematiques/bien-etre-animal/lidentification-et-lenregistrement-des-animaux

Wetgevingen:

Honden:

Koninklijk besluit van 25 april 2014 betreffende de identificatie en registratie van honden (Brussel-Hoofdstad)

Ministerieel besluit van 25 april 2014 betreffende de identificatie en registratie van honden

Katten

Koninklijk besluit betreffende het meerjarenplan voor de sterilisatie van huiskatten (.pdf) Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 7 juli 2016 betreffende de identificatie en registratie van katten (.pdf) Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 13 juli 2017 houdende wijziging van het koninklijk besluit van 3 augustus 2012 betreffende het meerjarenplan voor de sterilisatie van huiskatten (.pdf) Ministerieel besluit van 10 oktober 2017 betreffende de identificatie en registratie van katten (.pdf)

Fretten en Andere dieren

2. SOCIAAL GEDRAG EN HUISVESTING

Socialisatie, verrijking van de omgeving, hygiëne

bruxelles environnement .brussels

27.04.2007 – K.B. ERKENNING EN HANDEL

De dieren op een gepaste manier huisvesten :

- Voldoende ruimte om zich voort te bewegen
- Rekening houden met het specifiek gedrag van de diersoort
- Een monotone omgeving vermijden
- Stevige constructie, geen mogelijkheid tot ontsnappen, weerstandig tegen slecht weer
- Materialen waar het dier zich niet aan kan bezeren en dewelke niet toxisch zijn
- Temperatuur et vochtigheid aangepast aan de noden van de dieren
- Natuurlijke alternering dag/nacht (natuurlijke of artificiele belichting7/7d)
- Contrele 2x / dag en onmiddelijk ingrijpen indien gezondheids- of gedragsproblemen
- Manipulaties zachtaardig en bekwaam, interacties tijdens de dag

→ **Fiches ter beschikking per diersoort**

ASIEL – FOK – HANDEL : STRESS LIMITEREN

De dieren toelaten zich aan te passen aan situaties:

- Zich kunnen verstoppen
- Al dan niet in contact kunnen treden met soortgenoten
- Al dan niet in contact kunnen treden met de mens
- Zich niet bezeren
- Diersoorten niet mengen (ratten en muizen scheiden, honden en katten. Geen enkel contact, van welke aard ook.)
- Rustige plek, stil, geïsoleerd
- Dagelijkse routine (voorspelbaar, anticipatie)

DE BEOOGDE DOELEN

1. Uitlokken van de uiting van normale gedragingen

Vb: zich verstoppen / zich isoleren van anderen voor een kat

2. Verminderen van de uiting van abnormale gedragingen/ stereotypieën
Vb: ronddraaien in de kooi / continu blaffen voor een hond

3. Een goede relatie met de mens opbouwen/onderhouden
Betere integratie in het mensenleven
Minder aggressiviteit tgv de mens

ARGUMENTEN TEGEN OMGEVING VERRIJKING (OV)

Verrijken is duur (objecten, materialen, onderhoud)

>< betere gezondheid van het dier

meer gediversifiëerde gedragingen

minder vernieling van materiaal

betere relatie met/ betrokkenheid van de verzorgers

Verrijken kan de dieren verwonden

>< betere kennis van de behoeften

kosten-batenanalyse: gunstig voor OV

ARGUMENTEN TEGEN OV

Verrijken verandert dieren

>< minder stress, normaler

Verrijken : geen bewijs dat dieren het beter stellen

>< minder stereotypieën en abnormale gedragingen

SOORTEN OV'S

- Categorieën: Sociaal, Cognitief, Fysiek/Habitat, Sensoriëel, Alimentair

- Staan in verhouding tot de behoeften van de soort

- Houden rekening met :
  - de leeftijd
  - de gezondheid
  - de sensomotorisch capaciteiten
  - het verleden van het dier

- Zouden rekening moeten houden met het aanpassingsvermogen van het dier

EVALUATIE PROCEDURE VAN DE VERRIJKING

Is de verrijking aangepast aan de dieren? Daarvoor moet men hetvolgende weten:

-1. De sociale structuur van het dier?

solitair, in kudde levend, gemengd, uniseks, …

-2. Gebruik van de grond/bodem en van de hoogte?

-3. Fysieke activiteit, verplaatsingen ?

afstand, frequentie, afstanden, …

-4. Gedrag en voedingsregime ?

predatie/prooi, frequentie en duur van de maaltijden,

manieren om voedsel te zoeken, afwisseling van het voedsel, invloed van het voedsel op het eetgedrag

SOCIALISATIE EN FAMILIARISATIE

- Het tot stand komen van relaties met andere levende wezens

  - Door ervaringen (leren)
  - Door blootgesteld te worden aan andere dieren

→ Komt makkelijker tot stand op jonge leeftijd
→ Geheugen van negatieve ervaringen!

Er wordt anders omgegaan met jonge dieren (ontdekken alles, zijn snel onder de indruk) dan met volwassen dieren (hebben al (verkeerde) zaken geleerd, moeten gecorrigeerd worden, in de hand gehouden worden,...)

Controle en voorspelbare aard van de omgeving

gebaseerd op de cognitieve capaciteiten van de dieren:

- Keuzes maken inzake gedrag
- Voordeel halen uit eerdere ervaring
- De gevolgen van een actie voorspellen

Vb.: het ogenblik van de voedselbedeling controleren
sociale contacten (frequentie, duur)
toegang tot een buitenruimte

→ - Bron van stress: controleverlies, geen enkele controle
- Bron van frustratie en verveling: totale voorspelbaarheid

EVALUATIE VAN DE SOCIALE OMGEVING

- **Voordelen van een partner bij de sociale soorten:**
  - stimulerende factor
  - creëert doorlopend nieuwe en onvoorzienbare situaties waarop het dier moet reageren
  - verhoogt de waakzaamheid en het verkenningsgedrag
  - verschaft verstrooiing, bezigheid, veiligheid
  - verzacht door haar/zijn aanwezigheid de antwoorden op omgevingsstress
- **Belang van de stabiliteit van de groep**
  - vooral indien er een sociale hiërarchie is
  - elke wijziging induceert amplitude stress, variabel naargelang de omstandigheden

POSITIEVE LIJST VAN ZORGDIEREN (BRUSSELS)

-Zie Document

EVALUATIE VAN DE SOCIALE OMGEVING

Oplossingen indien het dier alleen is:

-Zien/horen van soortgenoten (zonder fysiek contact)

-Contacten met een andere soort:

- mensen

vb: 6 min. /week menselijke aanwezigheid → sign. vermindering van stereotypieën bij geïsoleerde rhesus aapjes
(Bayne et al, 1993)

- andere soort (zie video's)

-Stimuleren met radio of televisie – Aanleren (idealiter, onder controle van het dier, gevarieerde inhoud, zoniet gewenning, niet de ganse dag)

EVALUATIE VAN DE FYSIEKE OMGEVING

Omvang van de leefomgeving :

- gespecialiseerde zones voor voederen, rusten, ontlasting
- comfortgedragingen toelaten

zich kunnen rechtzetten op de achterpoten

zich kunnen uitrekken

de nageltjes kunnen afslijten

Complexiteit van de leefomgeving:

- permanente of tijdelijke structuren

rotsen, platformen, schuilplaatsen, boom-stammen, takken, aanplantingen, waterpunten, stoffen, karton, kannen, houtblokken, oefen-wielen, buizen, stalstro, ….

- compartimenten met tijdelijke toegang (rotatie) of gespecialiseerde zones in de leefomgeving (waterpartij, schuilplaats, …)

→laat toe de omgeving te controleren via het gebruik van schuilplaatsen, nestkasten, materiaal voor nesten, pijpen, platformen

→ laat toe om te verkennen, de locomotorische en visuele activiteit te stimuleren (dieren spelen)

3. GEDRAG EN NUTRITIONELE BEHOEFTEN

Algemene presentatie

bruxelles environnement .brussels

27.04.2007 – K.B. ERKENNING EN HANDEL

Onderafdeling 2. - Verzorging van de dieren en beheer van de inrichting

Art. 5. § 2. De dieren beschikken permanent over drinkbaar water. Er wordt hen voldoende voeder verstrekt dat aangepast is aan hun leeftijd, gewicht en activiteitsniveau, evenals aan hun specifieke behoeften.

Niet opgenomen en bevuild voeder wordt regelmatig verwijderd en drinkwater wordt geregeld ververst

VOEDSELGERELATEERD GEDRAG

Zoektocht naar, herkenning en ingestie van voedsel

* **honger** = fysiologische toestand, brengt voedselgerelateerd gedrag op gang

  * **eetlust**

    = verlange naar voedsel, psychisch, aangeleerd, sensoriel

  * **spontane ingestie**

    = hoeveelheid voedsel opgenomen ad libitum

  * **verzadigdheid** = fysiologische toestand, evaluatie van de ingenomen hoeveelheid door het aanleren

- Drankopname: afhankelijk van het gehalte aan water in het voedsel en het leren gebruiken van de waterverdelers

- als dieren ziek zijn, eten en drinken ze minder of weinig
  => snel deshydratatie
  opname van medicatie via deze weg belemmerd

- als wijfjes drachtig zijn of zogen
  als jongen in groei
  => verschillende voedsel- en drankbehoeften

FACTOREN DIE HET VOEDSELGERELATEERD GEDRAG PERTURBEREN

* het niet beschikbaar zijn van voedsel
  absoluut (niet genoeg) of relatief (bvb te fijn gras)

* saturatie van het spijsverteringsstelsel
  als weinig geconcentreerd voeder

leiden tot obesitas of uithongering

* smakelijkheid
  goede of slechte smaak, aangeleerd

* voedselgerelateerde gewoonten
  moment en frequentie van de maaltijden

* omgevingsfactoren
  beschikbaarheid van water, roofdieren, klimaat,...

* sociale factoren
  - sociale facilitation : alle dieren eten op hetzelfde tijdstip
    → competitie of overeten

VOEDING

NUTRIËNTEN

Voedsel of ingredient : primaire materie samengesteld uit meerdere nutriënten, gebruikt om een rantsoen samen te stellen (vb: vlees)

Nutriënt : chemische stof bruikbaar door levende cellen (carbone, oligo-elementen) of opneembaar zonder voorafgaande digestie (glucose, aminozuren, …)
(Vb: proteïnen, suiker (vezels), vetten (en vetzuren), mineralen, vitaminen, water)

EEN VERSCHILLENDE VOEDING VOOR ELKE LEEFTIJD

Naissance

- Idéal: lait maternel

Croissance

- Besoins spécifiques
  - Liés à la croissance
  - Liés au gabarit

Adultes

- Besoins spécifiques
  - Liés à la race
  - Liés au mode de vie
  - Liés au gabarit
  - Liés aux sensibilités

Mature/Senior

- Adaptations des besoins en fonction de l'âge et des sensibilités

TE VERMIJDEN FOUTEN

- een kat voederen met hondeneten

tekort aan taurine, %eiwitten ontoerijkend

- **slechte bewaring voedsel**:
  - ranzig worden van vetten (door warmte, licht, zware metalen zoals koper en ijzer) → toevoeging van anti-oxydanten in het rantsoen
  - verlies van de smakelijkheid van voeding
- **Mineralen** :
  - ratio Ca/P altijd < 3 (1,5 voor onze huisdieren)
  - Vitamine D nodig om Ca en P op te nemen (beenderen, tanden, functioneren van het organisme)
- **Vitaminen** : geven van Vit. C voor cavia (groenten, vers fruit, supplementen) (aangemaakt door de lever bij kat en hond)

BIJZONDERHEDEN VAN DE DIERSOORT: HOND

- Aantal maaltijden: 2 à 3 / dag (! maagtorsie, obesitas !)
- solitaire jacht of in meute (geen dreigingssignaal !)

  sociale facilitatie en samenwerking

  wijziging van roofgedrag door domesticatie
- Snelle ingestie, grote hoeveelheid, weinig kauwen

  vb wolf: neemt 20% van zijn gewicht op in 1 maaltijd!
- dieet eerder omnivoor dan carnivoor
- Hoeveelheid : **Set Point**

  voor 15 Kg lichaamsgewicht : droog voer : 200 à 350 g/dag

  nat voer: 850 à 1000 g/dag
- Eiwitgehalte: volwassen hond: 18%

  hond in groei: 30 à 36%
- ontzegging van voedsel gedurende 1 week: weinig effect

(honden hebben 2 maanden vasten overleefd !)

- Dominantie: geeft prioritaire toegang tot voedsel

BIJZONDERHEDEN VAN DE DIERSOORT: KAT

-frequentie: 7 tot 20 maaltijden/24u, ad libitum

-jacht à l'affut, à l'approche (ook spel)

efficiëntie : 3,4 tot 12,3 pogingen per vangst

- strict carnivoor (hoge behoefte aan eiwitten)
  complementeren met vitamines (Vit A, PP, D, Thiamine =B1)
  en aminozuren (waaronden Taurine, Arginine)
  en vetzuren, en eiwitten, …

-Olfactieve herkenning daarna op smaak (coryza)

-Geen perceptie van zoete smaak

-Geen capaciteit om lactose te verteren (gee koemelk)

- Hoeveelheid : **Set Point**
  - voor een volwassen kat van 3 – 4 kg:
    * nat voer: 200 à 250gr/J (van 25 –volwassen tot 35% eiwitten-jong)
    * droogvoer: 65 à 75 gr/J

-geen voedselgerelateerde hierarchie

BIJZONDERHEDEN VAN DE DIERSOORT: KNAAGDIEREN, KONIJNEN, CAVIA'S

- herbivore soorten
- gevarieerd dieet: planten, gras, schors, jonge kiemen, knoppen, struiken, graan, groenten, fruit …
- houden voedsel met voorpoten vast (niet konijn)
- actief 's nachts vnl. of bij schemer (adaptatie mogelijk)
- gewassen worden fijngemalen door de snijtanden (continue groei) en kiezen (konijnen: intens kauwen: 120bewegingen/min)
- voedsel om op te knabbelen
- Coprofagie (knaagdieren), caecotrofie (konijnen)

4. GEZONDHEID, PREVENTIE VAN ZIEKTEN

bruxelles environnement .brussels

27.04.2007 – K.B. ERKENNING EN VERHANDELING

Onderafdeling 2. - Verzorging van de dieren en beheer van de inrichting

Art.5 § 4. De dieren worden tenminste tweemaal per dag gecontroleerd. Indien de dieren niet gezond lijken te zijn of gedragsstoornissen vertonen, neemt de verantwoordelijke onmiddellijk de nodige stappen om de oorzaak vast te stellen en dit te verhelpen. Indien nodig doet hij een beroep op de contractdierenarts. 4

§ 5. De verantwoordelijke treft de nodige voorzorgen en schikkingen om een goede gezondheid van de dieren te waarborgen. Deze omvatten in het bijzonder :

1° het op passende wijze isoleren van zieke dieren;

2° een adequaat toezicht op de nieuw binnengekomen dieren die, indien nodig, afgezonderd gehouden worden;

3° de regelmatige reiniging en ontsmetting van de dierenverblijven en lokalen en van de materialen waarmee de dieren in contact komen;

4° maatregelen tegen het binnendringen van dieren die ongewenst zijn en ziekten overbrengen;

5° de bestrijding van inwendige en uitwendige parasieten;

6° het van elkaar gescheiden houden van soorten of dieren die elkaar, al dan niet van nature, vijandig gezind zijn.

GEDRAGINGEN DIE AANWIJZEN DAT HET DIER HET NIET GOED STELT

- Beperkte activiteit (bvb.: geen spel, geen reactie op ext. stim.)
  - verveling, frustratie (eentonige omgeving, afzondering/ opsluiting)
  - ziek dier
  - pijn
- Abnormale angst of agressie tegenover de mens of soortgenoten (met betrekking tot normale relaties of slechte ervaringen)
- Stereotypieën
  (zouden adaptatief zijn ? Mason, 2006.
  Uiteindelijk NIET, Mason & Burn, 2011)
- Andere gedragingen:
  - Omgeleide gedragingen: verenpikken, staart biggetje (Nicol, 2011)
  - Zelfverminking: likgranuloom, hond (Virga, 2003)

GEDRAGINGEN IN GEVAL VAN ZIEKTE, STRESS OF PIJN

Acuut	Chronisch
Zich afzonderen	Zich afzonderen
Abnormaal uitzicht	Gewichtsverlies
Gewijzigde houding (vb. gebolde rug)	Weinig of geen uitwerpselen in de kooi
Gewijzigde ademhalingsfrequentie, moeizamere ademhaling	Klittende vacht, traanvorming
Verminderde activiteit of agitatie	Gewijzigde vachtverzorging (meer/minder), zelfverminking
Gewijzigde eetlust of dorst	Gewijzigd uitzicht of houding
Tandenknarsen (vb. konijn)	Verminderde waakzaamheid
Weerstand bieden tegen manipulaties (optillen bvb.)	Weigeren zich te verplaatsen
Vocalisaties	Gewijzigde ademhaling
	Gewijzigd gedrag
	Weerstand bieden tegen manipulaties

→ **! Belangrijk om het dier goed te kennen!**

(NRC, 2008 Signs stress, distress, Dobromislky, 2000)

Vb : Konijn

(Oryctolagus cuniculus)

- dieren die zelden bijten, tam indien zachtaardige aanpak (zoniet rennen ze weg en krabben ze met de achterpoten)

- dieren die ondergronds leven, tijdens de nacht of schemer. In het laboratorium, actief zowel overdag als ‘s nacht

- urineren abondant, urine is troebel, geel tot donker rood (porfyrines)

.

27.04.2007 – K.B. ERKENNING EN VERHANDELING

QUARANTAINELOKAAL (ART. 19/4)

- afgezonderd van de andere dieren en van het publiek en is gelegen buiten de plaatsen waar er veel passage is
- Van voldoende ruim om er alle dierenafkomstig uit een andere kwekerij tegelijkertijd onder te brengen, en in aparte omheinde ruimtes volgens bronnen

---

- voldoende geventileerd
- voorzien zijn van een stevige vloer die kan worden schoongemaakt en van muren die tot op een meter hoogte afwasbaar zijn;
- beschikken over koud en warm water

Minimale verblijfsduur in het quarantainelokaal : vijf dagen (kan op aanraden van de contractdierenarts of van de Dienst verlengd worden)

SANITAIRE AFZONDERING: TIJDSDUUR ?

-Reptielen/Schildpadachtigen: Minimum 6 maanden (in functie van de soorten en hun besmettelijke ziektes en hun immuniteit) (Doneley et al. Eds, p. 49)

-Ongewervelden (schorpioenen, spinnen, slakken,…): 4 à 6 weken (Meredith & Redrobe Eds, p. 285)

-Honden/katten: 5 dagen (GBP Animaleries, France)

-Andere gewervelden: 2 dagen

→ sociale verrijking garanderen door vertrouwdheid

-Vissen : geen termijn (maar kwaliteit van het water en geen vermenging van de groepen)

SANITAIRE AFZONDERING: ALGEMENE PRINCIPES

-Weg vooruit en regel van de ‘S’ (Afscheiding van de gezonde sector van de bevuilde sector - Séparation du Secteur Sain du Secteur Souillé) :

- In een afzonderlijk lokaal
- Dieren bezocht na de andere voor de dagelijkse verzorging

-Materiaal en kooien voor sanitaire afzondering

-Bioveiligheidsmaatregelen: voetbad, wegwerphandschoenen, ontsmetten van de handen

-De eetlust, het gedrag, de eliminatie en het gewicht van de dieren bewaken

SANITAIRE AFZONDERING: ALGEMENE PRINCIPES

-Sanitaire toestand van de dieren kennen bij aankoop (vertrouwen)

-Niet vergeten de mens te beschermen tegen de biologische risico’s

REINIGING EN ONTSMETTING

Sources: ANSES 2017: Rapport Expertise collective GBP Animaleries,
FNMJ et PRODA.F., 2016 : GBP Animaleries

Onderafdeling 2. - Verzorging van de dieren en beheer van de inrichting

Art. 5. § 5. De verantwoordelijke treft de nodige voorzorgen en schikkingen om een goede gezondheid van de dieren te waarborgen. Deze omvatten in het bijzonder :

3° de regelmatige reiniging en ontsmetting van de dierenverblijven en lokalen en van de materialen waarmee de dieren in contact komen;

27.04.2007 – A.R. Agrément et Commerce

ALGEMENE REGELS

-« Beter een goede schoonmaak zonder ontsmetting, dan een ontsmetting zonder schoonmaak »

-1 : **Schoonmaken** (wegnemen van zichtbaar of onzichtbaar afval) – 80% van de infecterende agenten/oorzaken

-2: **Ontsmetten** (vernietiging van de ziekteverwekkers/ziektekiemen die tijdelijk op de propere oppervlakten achterblijven) – 20%

(Steriliseren: duurzame en volledige vernietiging)

- Keuze van de producten in functie van:
  - Veiligheid van de levende wezens, van de materialen en de omgeving
  - Graad van vervuiling (netheid + reductie van biofilm)
  - Te behandelen plaatsen (ziekenhuis ≠ kwekerij/fokkerij, private persoon)

REINIGEN = IETS PROPER MAKEN

Organische afval verwijderen, fysieke properheid beogen

- mechanische actie (borstelen, verdunnen, opzuigen oplosbaar maken)
  - De drager niet beschadigen (erosie, druk)

- chemische actie
  - producten voor levensmiddelen
  - concentraties en gebruiksvoorwaarden
  - temperatuur (het reinigend effect verhogen)
  - frequentie

DESINFECTEREN / ONTSMETTEN: HET DODEN VAN PATHOGENE MICRO-ORGANISMEN OF HET VOORKOMEN VAN DE GROEI ERVAN (KIEMEN VAN DE OMGEVING)

We streven naar microbiologische reinheid.

Verdunning, gebruikstemperatuur (60-80°C), toepassings- temperatuur, omspoelen

Frequentie (voor elke groep dieren)

Nagloed

De dieren buiten zetten (zijn ook organisch materiaal), ook gedurende de contacttijd en het spoelen

Kattenverblijf: Spot-cleaning (geen ‘grondige’ reiniging of ontsmetting maar lokaal, in het hok van het dier wanneer alleen gehuisvest, met weinig manipulaties)

https://www.health.belgium.be/fr/faq-professionnels-biocides

Productkeuze afhankelijk van de ziekteverwekker

De minst resistente pathogenen

- Virus RNA,
- Mycoplasma
- Virus met enveloppe
- Protozoa
- Gram +
- mycosen gram-
- Mycobacterieën
- Sporen van schimmels
- Sporen van bacterieën
- Oocysten van protozoa

De meest resistente pathogenen

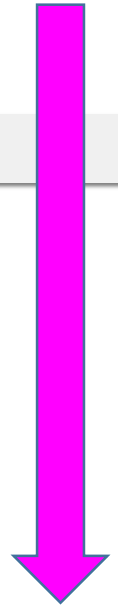

Bleekmiddel

Verdunning en functie van het doelwit:
1/32 Parvovirus
1 / 10e Ringworm

HOND/KAT

Reiniging :
Water met zeep dagelijks idealiter warm

Ontsmetting
Dettol of javel (afhankelijk van het materiaal want geen javel op metaal) één keer per week
of bij het wisselen van dier

-Waterdieren/ Aquatische soorten: bijzonderheden

- overhevelen van de bakken
- mechanische filtrering (gescheiden groepen dieren per filtreringseenheid)
- gebruik van UV lampen om het water te saneren
- voorzorgen nemen bij de reiniging van de biologische filters (handschoenen dragen, overheveling met de mond verboden)
- beschikken over een biologische bacteriefilter die reeds actief is in het aquarium voor de komst van nieuwe dieren
- proper ≠ zonder vrije of ingekapselde ziekteverwekkers

Zich vergewissen van de afwezigheid van infectie antecedenten in de gebruikte watereenheden.

Geen Javel
Component van commerciële producten

Désinfectants de surfaces

Principe actif	Usage clinique	Spectre activité	Précautions / Risques	Incompatibilité	Conservation	Remarques
Alcools (alcool éthylique)	Désinfection du petit matériel médico-chirurgical	Gram + : +++ Gram - : +++ Mycobactéries: ++ Spores : - Virus : + Champignons: +	- Non actif sur les spores - Inflammable, volatil	Avec d'autres désinfectants	- Jusqu'à la date de péremption - Fermer après chaque emploi	- Aucune toxicité - Tendance à durcir les plastiques - Pas d'action rémanente
Aldéhydes	Désinfection du matériel médico-chirurgical, surfaces	Gram + : +++ Gram - : +++ Mycobactéries: + Spores : ++ Virus : + Champignons: ++	- Très irritant sur la peau et les muqueuses - Allergisant - Odeur désagréable - Doit être manipulé avec des gants			- Biodégradable - Ne peut pas être utilisé comme antiseptique - Inactivé par les matières organiques - Fixe les prions
Ammoniums quaternaires (Chlorure de benzalkonium)	Utilisés avec d'autres principes actifs	Gram + : +++ Gram - : + Mycobactéries: - Spores : - Virus : +/- Champignons: ++	- Réaction d'hypersensibilité - Doit être manipulé avec des gants - Ne pas utiliser avec les composés anioniques	- Substances anioniques ex. savon - Autres désinfectants	Si solution de pré-désinfection, changer toutes les 2 semaines	- Non actif sur les spores et les mycobactéries ainsi que certains Gram- - Attention à la contamination des solutions moussantes
Amines (Glucopro-tamine, Alkylamine)	Désinfection des surfaces et des instruments	Gram + : ++ Gram - : ++ Mycobactéries : ++ Spores : ++ Virus : ++ Champignons : +	- Pas de toxicité connue	- Aldéhydes - Substances anioniques, ex. savon - Autres désinfecta		- En association avec les ammoniums quaternaires (Alkylamine) - Peu actif sur les virus enveloppés

Kooien
Grond

Oplossing 2,6% - Concentraties in de praktijk

Désinfectants de surfaces (2)

Principe actif	Usage clinique	Spectre activité	Précautions/Risques	Incompatibilité	Conservation	Remarques
Composés chlorés (Eau de Javel)	- Désinfection des surfaces (javel)	Gram + : +++ Gram - : +++ Mycobactéries : + Spores : ++ Virus : ++ Champignons : +	- Irritant à forte concentration - Corrosif pour les métaux	- Métaux Corrosion Inox	- Non dilué: 1 mois au frigo - Dilué: utiliser tout de suite	- Ne pas mélanger avec d'autres produits - Attention à la date de validité
Oxydants (eau oxygénée, permanganate de potassium, acide péracétique)	- Désinfection des filtres hémodialyse (acide péracétique) - Désinfection eau (permanganate de potassium)	Gram + : +++ Gram - :+++ Mycobactéries :++ Spores :+++ Virus : + Champignons : +	- Produits desséchants et dangereux - Risque de brûlures - Ne pas utiliser pour irrigations de cavités - Pas de contact avec les yeux - Explosif	- Corrosif pour les métaux		- Coloration brune Usage: pulvérisation
Phénols	- Désinfection des surfaces et du matériel de soins	Gram + : +++ Gram - : +++ Mycobactéries : + Spores : - Virus : +/- Champignons : +	- Non sporicide - Très irritant pour la peau	- Corrosif pour le caoutchouc et certains plastiques - Néfaste sur le plan écologique		- Large spectre d'action - Facile à associer avec un détergent - Peu inactivé par mat. organiques

Le tableau suivant donne quelques exemples de produits de substitution

Utilisation	Danger	Produits de substitution
Produits pour vaisselle	Détergents composés d'agents nettoyants irritants pour la peau et pouvant provoquer crevasses, dessèchement et allergies.	Savon de Marseille ou savon noir. Cristaux de soude : détachent et redonnent de l'éclat aux verres (trempage avec de l'eau chaude, aux casseroles et poêles (couche de cristaux + eau bouillante).
Produits pour laver les vitres	Contiennent de l'ammoniaque et peuvent déclencher des irritations des voies respiratoires. L'exposition prolongée est encore plus dangereuse.	Papier journal froissé avec du vinaigre d'alcool dilué dans l'eau.
Produits pour laver le sol	Peuvent être toxiques ou provoquer des irritations, voire des allergies respiratoires.	Mélange d'eau et de vinaigre blanc, ou savon de Marseille. Si le sol est vraiment très sale, utiliser un produit multi usage d'origine végétale.
Eau de Javel	Ne nettoie pas, mais décolore et désinfecte (inutile de l'utiliser comme détergent). Son utilisation excessive ou imprudente peut provoquer des maux de tête et des nausées, des brûlures aux yeux et sur la peau.	Cristaux de soude, savon de Marseille, savon noir, vinaigre d'alcool, citron.

Source: Nettoyage & Produits d'entretien - ABBET

MATERIALEN

Source: Shelter Medicine for Veterinarians and Staff, 2013

Vloer

Beste: Beton, terrazzo/granito, gelaste rubbervloeren
Beter: Gerecycled rubber, linoleum, kurk/rubber, coatings
Goed: Porseleinen tegels
Acceptabel: Tapijttegels
Onaanvaardbaar: Verf, epoxyverf, hout, vinyl

Muren

Beste: Stevig oppervlak, glas, hard getrouwd cement, pleister
Beter: Systemen met wandcoating
Goed: Betonblok met gepolijst oppervlak, porseleinen tegels
Acceptabel: Glasvezelversterkte panelen (FRP)
Onaanvaardbaar: Hout, geverfd wallboard, vinyl, wandbekleding, standaard betonblok

Plafond

Best: Bespoten cementious akoestisch pleister, pleister (katten), houten latten
Beter: Geverfd gips wallboard, akoestisch tegel (katten)
Acceptabel: Akoestisch tegel (honden)

IMMUNITEIT (WEERSTAND): PRINCIPE VAN VACCINATIE

- Weerstand tegen verworven ziekten

passief (antilichamen die « ready-to-use » zijn
via de biest, trans-placentair, serul, bepaalde entstoffen
(vb. bij de mens: tetanus, tijdelijk)

actief, als reactie op een entstof (permanent)

HINDERNISSEN VOOR EEN GOEDE IMMUNISATIE

- interferentie met maternale antistoffen
- imuundeficiënte individuen (bvb katten: FIV)
- duur vooraleer de immuniteit optreedt (bvb: 1 tot 7 dagen of meer voor levend verzwakte vaccins)
- verlengde duur vooraleer de immuniteit optreedt voor geïnactiveerde (dode) vaccins (bvb: 1 week na het toedienen van herhalingsinjectie)
- variabele effecten van vaccinatie op dieren die de ziekte incuberen
- lichte klinische tekenen bij intranasale vaccinatie (bvb.: kennelhoest)
- latente drager virus
- minder dan 100% doeltreffendheid
- immuniteit voorkomt niet de virale vermenigvuldiging
- gelijktijdige antibioticumkuur
- stress

Vaccinatie van puppies : Immuun gat

kwetsbare periode voor puppies waarin hun weerstand zich niet kan ontwikkelen door de aanwezigheid van maternale antistoffen

Vaccinatie ondoeltreffed op 12 weken voor 10% van de puppies
vanaf 16 weken 99% van de puppies ontwikkelen immuniteit

STRIJDEN TEGEN ONGEDIERTE

- identificatie van ongedierte (ratten, muizen, insecten, vogels, …)

- lokaliseren van vallen, lokaas, materiaal (specifiek voor de soort!)

- de frequentie van behandelingen, de aard en de toepassingswijze van producten noteren alsook de voorzorgen die te nemen zijn bij het manipuleren en toepassen van deze substanties (technische en veiligheidsfiche), de persoon verantwoordelijk voor de toepassing

- ! Zoönosen

  (urine knaagdieren: leptospirose, uitwerpselen knaagdieren: toxoplasmose)

OVERIG

- kwaliteit van drinkwatern (citerne, buizen, …)
- gezondheid van mensen (griep, drager)
- persoonlijke hygiëne (haren vastgebonden, juwelen, kledij, handen)
- koude of warme keten?
- afvalbeheer: sorteren, gevaarlijk, bedding en kattenbakvulling, kadavers, afvalwater
- manipulatie van voorwerpen/dieren
- individuele protectie (handschoenen, maskers)
- collectieve protectie (voetbadjes)

5. INFORMATIE VOOR DE KOPER

Raad en ethiek

bruxelles environnement .brussels

27.04.2007 – K.B. ERKENNING EN VERHANDELING

Afdeling 2. - Bijzondere voorwaarden voor verhandeling van dieren door de inrichtingen

Onderafdeling 1. - Algemene voorwaarden

Art. 29. § 1. De verantwoordelijke van een kwekerij of een handelszaak geeft aan de koper-particulier de nodige richtlijnen met betrekking tot **voeding**, **huisvesting** en **verzorging** van het dier.

WELK DIER PAST BIJ DE LEVENSSTIJL VAN DE KOPER?

- familiale situatie (vrijgezel, gezin met kinderen, koppel)
- woonplaats (huis met/zonder tuin, appartement, stand of platteland, …)
- tijdsbesteding (werklast, verplaatsingen, sport(en), reizen, …)
- financiële middelen
- voorkeur op vlak van diersoort, ras, geslacht

WAAR EEN GEZELSCHAPSDIER VINDEN?

- Particulieren (via gespecialiseerde media of mond-tot-mondreclame – niet via sociale media)
- erkende fokker (honden en katten, minimum 3 nesten per jaar)
- fokker-handelaars (enkel honden)
- erkende handelszaken (alle dieren BEHALVE honden en katten)
- erkende asielen

verkoop verboden op openbare weg, markten, salons, tentoonstellingen

SCHATTING VAN DE KOSTEN

Bron: https://www.idealo.fr/mag/2018/03/06/accueillir-un-chat-ou-un-chien-check-list-et-budget/

Hond:

•Aankoop : van 250€ (indien adoptie) tot 1500€ (indien ras)
•Jaarlijks onderhoud (alle uitgave inbegrepen) : tussen 400€ en 1200€ /jaar

Kat

•Aankoop : van 150€ (indien adoptie) tot 1500€ (indien ras)
•Jaarlijks onderhoud (alle uitgave inbegrepen) : tussen 350€ en 1000€ / jaar

Konijn, muis, hamster…

•Aankoop : van 10€ tot 100€ (waarin kooi en accessoires)
•Jaarlijks onderhoud (alle uitgave inbegrepen) : tussen 100€ en 350€ / jaar

Vissen

•Aankoop : van 1,5€ tot 50€ (+ aquarium en accessoires)
•Jaarlijks onderhoud (alle uitgave inbegrepen) : tussen 5€ en 500€ / jaar

Vogels

•Aankoop : van 7€ tot 1500€ (+ kooi en accessoires)
•Jaarlijks onderhoud (alle uitgave inbegrepen) : tussen 50€ en 400€ / jaar

LIJST VAN BENODIGDHEDEN KAT

Toilettage en hygiëne

kattenbak met vulling en schepje, kam, shampoo

Spel en activiteiten

speelstokje, krabpaal, Bal

Veiligheid

kattenluik, veiligheidsnet, halsband

Maaltijd

voederbakje

Slapen

bed, dekentje

wandelen en reizen

transportkooi, Harnas

gezondheid

eerste vaccins

https://www.idealo.fr/mag/2018/03/06/accueillir-un-chat-ou-un-chien-check-list-et-budget/

LIJST VAN BENODIGDHEDEN HOND

Toilettage en hygiëne

schampoo, borstel

spel en activiteiten

kauwspeeltje, bal, snoepjes

veiligheid

Porte pour chien? lichtgevende halsband, muilband

maaltijd

voederbak

slapen

bed, dekentje, hok

wandelen en reizen

transportkooi, leiband, regenjas, kakzakjes/-schepje

gezondheid

eerste vaccins

https://www.idealo.fr/mag/2018/03/06/accueillir-un-chat-ou-un-chien-check-list-et-budget/

ENQUETE HUISHOUDBUDGET (2016, NIBC DIRECT)

- 23 % van de huishoudens hebben 1 of meerdere honden
- 29% van de huishoudens hebben 1 of meerdere katten
- Walen: 31% (36%) hebben 1 hond/kat
- Vlamingen: 21 (27%)
- Brusselaars; 11 (16%)

Belgen geven veel geld uit aan hun huisdier(en):

1,3 milliard euro per jaar

Verdeling van het budget :

voeding (55,9 %)
dierenartskosten (23,2 %)
benodigdheden en speeltjes (10,5 %)
pension en verzorging (6,3 %)

(In België, in 2014: 1,5 miljoen honden en 2,2 miljoen katten)

Répartition des dépenses des ménages belges (2016)

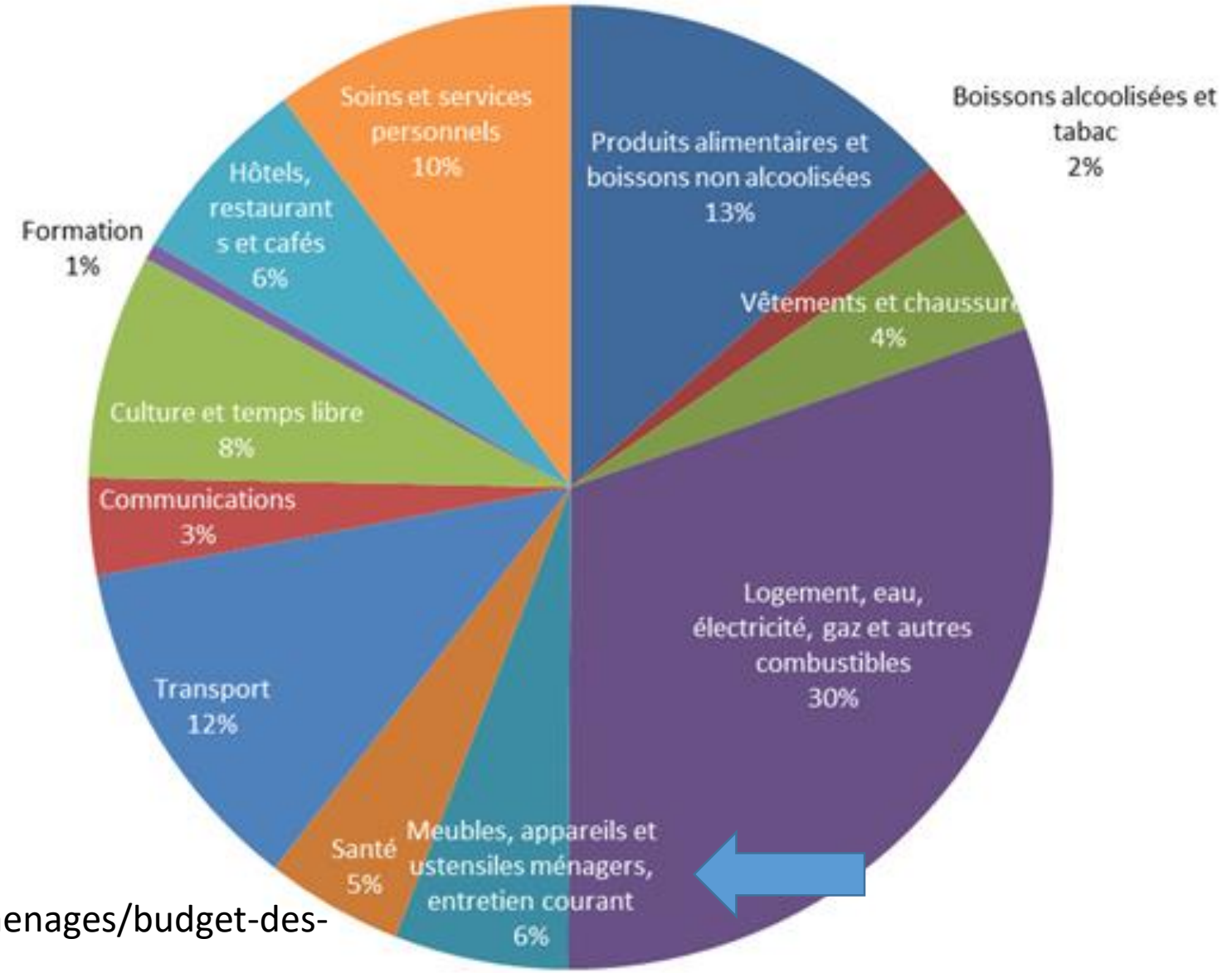

https://statbelpr.belgium.be/fr/themes/menages/budget-des-menages#figures

Goo2le

acheter un chien

Tous | Images | Maps | Shopping | Vidéos | Plus | Paramètres | Outils

Environ 76 500 000 résultats (0,68 secondes)

Afficher les produits correspondants à acheter un chi...

Annonce sponsorisée

12x156g A/D Restorative
26,99 €
zooplus.nl

Par Google

7,5kg Yorkshire Terrier Adult ...
42,99 €
zooplus.nl
Livraison grat...
Par Google

12kg C/D Urinary Care ...
57,99 €
zooplus.nl
Livraison grat...
Par Google

Anibidiol Plus Zakje 30
53,42 €
Newpharma.nl

Par Google

12kg Metabolic Weight ...
64,99 €
zooplus.nl
Livraison grat...
Par Google

Autres questions posées

Quelle est la race de chien la moins chère ?

Quel est le prix d'un chien ?

Quel chien pour debuter ?

Quel âge pour faire confirmer son chien ?

Recherches associées à acheter un chien

acheter un chien **pas cher**

acheter un chien **prix**

acheter un **chiot en animalerie**

acheter un chien **paris**

acheter **mon** chien **espace eleveur**

elevage de chien **a vendre**

annonce chiot a donner

chien **de france**

Goooooooooooogle

VISSEN : TE VERMIJDEN FOUTEN

- te klein aquarium, ongepaste vorm
- overvoeden (organisch afval)
- overbevolking (30 tot 50L water / goudvis)
- onvoldoende filtratie (debiet 5x> volume aquarium, 300L/u minimum)
- filter niet geactiveerd
  (stikstofcyclus, NH3→ nitrosomonas NO2→ nitrobacter NO3 Nitraten)
- filter te veel gereinigd (gewoon reinigen met lauw water maar bacterieën niet verwijdern)
- te veel vers water in 1 keer (max. 50%)
  (gekleurd of stinkend water = te kleine filter of te veel water)
- geen quarantaine voor nieuwe vissen
  (quarantaine van 7 dagen, in een aparte bak met gewoon ontsmettingsmiddel)
- artificiele planten (echte planten: ademen, filtratie van het water)

CatBib

BirdBeSafe

CONCLUSIE

Dieren goed verkopen is een verantwoordelijkheid

bruxelles environnement .brussels

Het ‘goed verkopen’ van dieren is een verantwoordelijkheid

Dieren zijn gevoelige en bewuste wezens met emotionele en cognitieve capaciteiten, in staat op pijn te voelen en te lijden

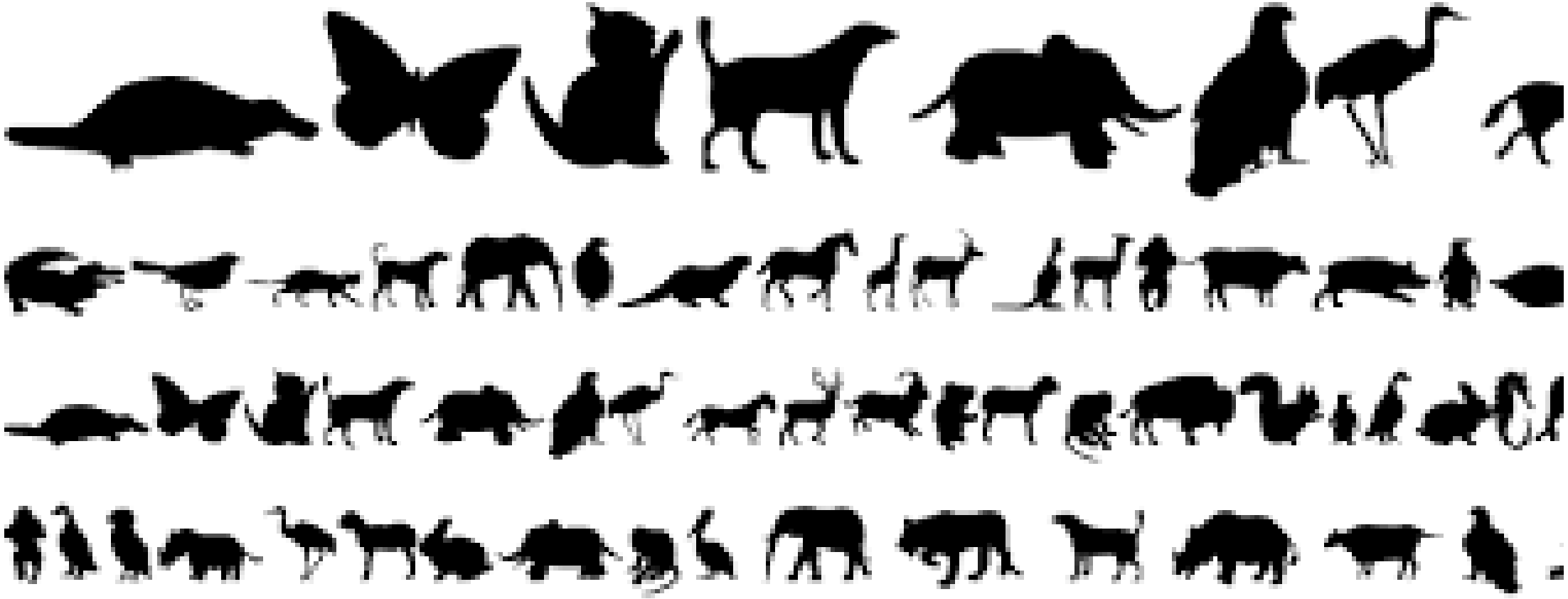

CONCLUSIE

- Zijn er nog vragen?
- Stuur ze door naar :

- bienetreanimal@environnement.brussels
- dierenwelzijn@leefmilieu.brussels

Bedankt voor uw aandacht!